

Nová efektívna stratégia ochrany biodiverzity

Dňa 3. decembra 2010 sa v priestoroch Západnej terasy Bratislavského hradu konala verejná prezentácia výsledkov projektu *Scenáre vývoja reprezentatívnych ekosystémov krajiny Slovenska v kontexte globálnych zmien* spojená s krstom knižnej publikácie *Bezák, P., Izakovičová, Z., Miklós, L. a kol.: Reprezentatívne typy krajiny Slovenska. Bratislava: ÚKE SAV, 2010, 165 s.* Organizátorom podujatia ako i riešiteľom projektu, ktorý bol podporený z nórskeho finančného mechanizmu, bol Ústav krajinskej ekológie SAV. Akciu svojou účasťou podporil podpredseda Národnej rady Slovenskej republiky Pavol Hrušovský, jej excelencia veľvyslankyňa Nórskeho kráľovstva Trine Skymoene, podpredseda SAV doc. Albert Breier, predseda výboru Národnej rady Slovenskej republiky doc. Dušan Čaplovič, člen Predsedníctva SAV doc. Ladislav Petruš, generálny riaditeľ sekcie ochrany prírody a tvorby krajiny Ministerstva životného prostredia SR Rastislav Rybanič, podpredseda Európskej akadémie vied a umení so sídlom v Salzburgu prof. Štefan Luby, riaditeľ Ústavu krajinskej ekológie SAV Július Oszlányi a ďalšie významné osobnosti odborného a verejného života.

Zámerom prezentácie bolo informovať prítomných o projekte, ktorého cieľom bolo spracovanie metodického postupu zameraného na špecifikáciu vlastných reprezentatívnych typov krajiny Slovenska (RTKS). Vypracovanie efektívnej stratégie ochrany biodiverzity

a navrhnutie manažmentu trvalo udržateľného využívania RTKS bralo ohľad na súčasné globálne zmeny v krajine. Čiastkovými cieľmi projektu boli:

- identifikácia hlavných hybných síl a tlakov na jednotlivé RTKS, ktoré podmieňujú globálne zmeny v krajine;
- zhodnotenie súčasného stavu využitia a ochrany RTKS, ich degradácia i potenciálne ohrozenie;
- vypracovanie scenárov možného vývoja RTKS v kontexte globálnych zmien;
- návrh manažmentu trvalo udržateľného využívania RTKS s cieľom zachovať všetky repre-

zentatívne typy krajiny Slovenska.

Reprezentatívne typy krajiny Slovenska sme vyčlenili v mierke 1 : 500 000 na základe syntézy dvoch základných parametrov, a to: *morfologicko-morfometrických typov reliéfu*, ktoré odrážajú základné charakteristiky abiotického komplexu územia a spôsobu *využitia krajiny s dôrazom na kultúrno-historické formy využitia*. Dominantným prvkom využitia je orná pôda a lesy, ďalším je kombinovaná kategória využitia poľnohospodársko-lesná krajina. Syntézou uvedených čiastkových podkladov sme vytvorili 126 základných jednotiek – RTKS. K dominantným typom krajiny patrí oráčinová nížinná, oráčinová kotlinová a horská lesná krajina. Na základe špecifických ukazovateľov sme vyčlenili dve kategórie RTKS:

- *unikátne typy*: bradlového pásma, vulkanických sopúchov, zamokrených depresí a mokradí, sústavy riečnych

Účastníci podujatia (zľava) Eva Gašperánová z Veľvyslanectva Nórskeho kráľovstva, veľvyslankyňa Nórskeho kráľovstva na Slovensku Trine Skymoene, podpredseda NR SR Pavol Hrušovský a podpredseda SAV Albert Breier; v druhom rade sprava prof. László Miklós – spoluautor publikácie.

Foto: I. Štefunko

ramien (vnútorná delta Dunaja) a lokalít Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO;

- *vzácné typy*: krasových planín, veľhôr, stratovulkánov a historických krajinných štruktúr.

Vymedzené typy sme ďalej hodnotili na základe súčasného stavu ochrany, ohrozenia a degradácie krajiny. Hodnotenie vyústilo do návrhu manažmentu, ktorý by zabezpečil elimináciu negatívnych vplyvov, požadovanú ochranu a zaisťil trvalo udržateľné využívanie jednotlivých RTKS.

Typizáciu sme aplikovali aj na regionálnej a lokálnej úrovni. Modelové lokality charakterizovali rôzne špecifické krajinné typy Slovenska, či už z pohľadu prírodného (mokraďová, lesná, subalpínska, alpínska, nížinná, kotlinová, horská, vysokohorská krajina a pod.), socioekonomického (urbanizovaná, lesná, priemyselná, poľnohospodárska a pod.), kultúrno-historického (vinohradnícka, lúčno-pasienkárska, krajina s rozptýleným osídlením), regionálno-administratívneho (zá-

Podpredseda NR SR Pavol Hrušovský lipovými listami uviedol knihu do vedeckého i praktického života, vľavo Milena Moyzeová, vpravo Zita Izakovičová z ÚKE SAV, jedny z hlavných riešiteľiek projektu. Foto: I. Štefunko

padné, východné, severné i južné Slovensko). Boli vybrané nasledovné lokality:

- Parížske močiare – mokraďová nížinná krajina;
- Novobanská štálová oblasť – horská poľnohospodársko-lesná krajina rozptýleného osídlenia;
- Suchá nad Parnou – intenzívne poľnohospodársky využívaná nížinná krajina;
- Horné Orešany – vinohradnícka nížinná-horská krajina;
- Liptovská Teplička – horská lúčno-pasienkárska krajina;
- Nitra – urbanizovaná nížinná-horská krajina;
- Koš – poľnohospodársko-priemyselná kotlinová krajina;
- Orava – lúčno-lesná horská krajina;
- Poloniny – horská poľnohospodársko-lesná krajina;
- Tatry – lesná, subalpínska a alpínska horská krajina.

Súčasťou realizácie projektu bolo aj predstaviť manažmentové plány hlavným aktérom. Na základe získaných podnetov, názorov a informácií sme návrh manaž-

mentových plánov modifikovali. Svoje skúsenosti s touto prácou sme zhrnuli do samostatnej metodickej príručky s názvom *Zapojenie hlavných aktérov*.

Knižnú publikáciu *Reprezentatívne typy krajiny Slovenska* uviedol do života podpredseda Národnej rady SR Pavol Hrušovský, ktorý jej zaželel úspešnú aplikáciu do reálnej praxe. Podujatie svojim vystúpením spestrili členovia operného zboru Slovenského národného divadla Ľubomír Straka a Ladislav Uhrák.

* * *

Poznámka: Podrobnejšie o publikácii v článku Izakovičová, Z.: Identifikácia a špecifikácia reprezentatívnych typov krajiny Slovenska, s. 324 – 328.

RNDr. Zita Izakovičová, PhD.,
zita.izakovicova@savba.sk

RNDr. Milena Moyzeová, PhD.,
milena.moyzeova@savba.sk

Ústav krajinej ekológie SAV,
Štefánikova 3, P. O. Box 254, 814 99
Bratislava

